

Laura Spence-Ash

In de verte, de zee

Vertaald uit het Engels door Anne Jongeling

SIGNATUUR

2023

Beatrix

Oktober 1963

In die tijd zat Beatrix het liefst naast Mr. G als hij hen allen naar het vasteland roeide. Langzaam kwam de stad in beeld, werden gebouwen groter, kreeg de witte toren reliëf tegen de blauwste hemel. Dat was in Maine, waar het gezin elke zomer naartoe ging, en het was tijdens de oorlog, al was het lastig te beseffen als ze daar zaten. Mrs. G droeg vaak een roze of gele zomerjurk en een parelketting strak om haar hals, ze piepte dat ze nat werd als William en Gerald water naar elkaar spetterden. Mr. G rolde dan met zijn ogen en maande de jongens halfhartig te stoppen, druppels zeezout op zijn brillenglazen, zijn gebronsde armen lieten de roeispanen in een regelmatig ritme naar voren en naar achteren bewegen. Als ze vlak bij de kust waren, gaf hij er een aan Beatrix en roeiden ze samen het laatste stukje.

Eens per jaar aten ze in het havenstadje, in het kleine restaurant aan de rand van de kade. Ze hadden altijd dezelfde tafel, een met vijf zitplaatsen in de hoek, uitzicht op het water. Want dan, zei Mrs. G, konden ze allemaal zien hoe de zonsondergang de hemel boven het eiland kleurde, hun eiland, met de scherp afgetekende driehoeken van de naaldbomen tegen de roze en oranje schakeringen in de lucht tot de bomen hun scherpte verloren in de invallende duisternis. Nooit, in alle keren dat Beatrix er was, had het weer hen op een van die avonden in de steek gelaten. Als ze het eiland vanaf het vaste-

land zag, trof het haar elke keer hoe anders de aanblik was van veraf. Het was prachtig, als een groenige penseelstreek gevangen tussen de zee en de lucht. En ook zo klein dat ze het in haar hand kon houden. Maar als ze op het eiland waren, was zij de nietige: dan was het haar hele wereld. Alsof er niets anders meer bestond.

Ze bestelden *clam chowder*, hele maiskolven en kreeft. Gepofte aardappels in hun jasje van aluminiumfolie, waar de hitte door de verticale spleet bovenop ontsnapte. Tijdens Beatrix' eerste zomer daar begonnen de jongens met het openbreken van de harde rode schalen zodra de kreeft op tafel werd gezet. Gerald was zo opgewonden dat hij erbij ging staan, William had als eerste een brok vlees eruit gepulkt en boog zijn hoofd naar achteren om de boter in zijn mond te laten druipen. Beatrix bond langzaam haar slab voor terwijl ze hun bewegingen volgde en een slokje water nam. Mr. G knikte naar Mrs. G, die naast haar zat, en ze gaf haar een klopje op haar been waarna ze haar kreeft begon te ontleden, in etappes, om haar exact te laten zien hoe ze het deed, zodat ze haar kon nadoen.

Maar dat is allemaal verleden tijd. Deze avond zit Beatrix alleen in het restaurant aan zee en bestelt kreeft terwijl de serveerster de stompe kaars in het glas op de tafel aansteekt. Als de kreeft arriveert, bindt ze de slab om haar hals en ziet haar spiegelbeeld in het donkere venster. In augustus is ze vierendertig geworden. Er zijn twintig jaren verstreken. Ze vindt het vaak moeilijk om het meisje dat ze toen was met haar volwassen ik te rijmen. Het lijken twee compleet verschillende personen. Jarenlang heeft ze geprobeerd te vergeten. Ze ruikt aan de manchet van haar jasje; de zee is in haar kleding gaan zitten. Ze kan de branding op het strand horen beuken. Deze plek, een stadje aan de Firth of Forth, net buiten Edinburgh, is vlak, de wind hard. Voor de kust lukrake eilanden en rotsachtige ontsluitingen. Het heeft een bepaalde wildheid die haar

aan Maine doet denken. Als ze haar ogen dichtdoet, is het bijna alsof ze daar is.

Ze was begin september teruggekomen van haar reis naar Amerika en had zich vol op haar werk gestort. Het begin van het nieuwe schooljaar begon rommelig, steeds iemand die iets van haar nodig had, en op sommige dagen had ze beter in haar kantoor kunnen slapen, zo weinig was ze in haar flat. In oktober, toen de rust eindelijk was teruggekeerd, merkte ze dat ze op drift was geraakt. Ontanker. Het weerzien met de Gregory's in Amerika, daar samen met hen op het kerkhof te staan, had alles opgerakeld: de vijf jaar die ze bij hen had gewoond, bij het gezin dat ze als het hare beschouwde, al was het voor beperkte tijd. Het verdriet hen te verliezen. Verdriet dat ze met zoveel moeite had verwerkt. Daar stond ze dan, in het haar bekende huis, in die keuken waar het naar citroen, kaneel en boter rook, waar ze Mrs. G's armen om haar heen kon voelen, fluisterend in haar oor. Opnieuw had ze er niet weg gewild, en opnieuw had ze ontmoeten. Ze had hen opnieuw verloren.

Haar moeder was degene die haar had aangeraden een korte vakantie te nemen om de sleur te doorbreken, iets nieuws te proberen. Misschien zou dat helpen. Ze had dit stadje aanbevolen omdat ze er als klein meisje vaak was geweest en er dierbare herinneringen aan bewaarde. Ze zei iets over stranden en vogels, de ontspannende treinreis vanuit Londen. Het was best aardig, vond Beatrix, al was het waarschijnlijk niet meer het snoezige victoriaanse stadje dat haar moeder uit haar jeugd kende. Ze vroeg zich af of haar moeder überhaupt de overeenkomst met Maine had opgemerkt. Ze was er per slot van rekening nooit geweest. Beatrix zou er zelf niet op zijn gekomen.

Ze neemt een paar hapjes kreeft en realiseert zich dat de meeste charme was gelegen in het samen eten. Nu zit ze in dit verlaten restaurant als een halvegare te schuttern. Ze wordt

er nog somberder van. Ze schuift het bord van zich af en bestelt koffie. De lichtbundel van de vuurtoren is te zien, gestaag zwenkend over het zwarte zeeoppervlak. Soms sliepen Gerald, William en zij in een tentje in het bos, nooit ver weg van huis, maar toch voelden ze zich dan volledig afgezonderd, als drenkelingen op een eiland waarbij zij als enige de schipbreuk hadden overleefd. De duisternis was bijna tastbaar. Met behulp van hun zaklantaarns vonden ze hun weg naar de zee, kropen op een van de rotsen, lieten hun lichtbundel heen en weer zwaaien en knipten de lantaarns uit om de inktzwarte nacht te beleven, dat uitspansel vol blinkende sterren die op het water schenen. Ze zat het liefst tussen hen in, zodat ze hen ieder aan een kant van haar kon voelen.

Het diner in de stad werd standaard afgesloten met de chocoladetaart die Mrs. G eerder op de dag had gebakken en meegenomen, flinke punten met koude bolletjes pepermuntroomijs. Drie dikke kaarsen om uit te blazen: een voor William, een voor Gerald en een voor Beatrix. Hun namen in sierlijke blauwe letters op het vanillelaagje. ‘Mijn jarige augustuskindjes,’ zei Mrs. G dan. ‘Alweer een jaar voorbij.’ Het hele restaurant zong ‘Happy Birthday’ als de verlichte taart uit de keuken naar binnen werd gebracht. Ze stonden alle drie op en bogen zich over de taart in het midden van de tafel, terwijl Mrs. G het haar van Beatrix uit de vlammen hield. In het restaurant was het dan al donker, de zon was onder, en hun gezichten werden verlicht door de gloed van de kaarsen. Gerald, met zijn rode haar en zijn sproeten, zijn aanstekelijke grijns. William, met zijn blonde krullen gebleekt door de zon, zijn glimlach onzichtbaar op zijn gezicht. Wat zagen ze als ze naar haar keken? Ze weet het niet, behalve dat haar gezicht waarschijnlijk de glans van de blijdschap had die ze vanbinnen voelde. Als ze aan hen drieën terugdenkt, zo samen, dan ziet ze dit beeld, het moment voordat ze de kaarsen uitblazen en diep ademhalen, mijmerend over de onuitgesproken wens, hun blikken die elkaar zoeken.

Haar wens die laatste zomer was om te mogen blijven. Bij hen te kunnen zijn, voor altijd en eeuwig. Ze buigt zich nu naar voren, blaast de kaars in het glas uit en sluit haar ogen.

Deel een

1940 – 1945

Reginald

1940—1941—1942—1943—1944—1945

's Avonds vertelt Reginald tegen zijn maten in de pub dat hij zo trots is. Iedereen die binnenkomt krijgt van hem het verhaal over Beatrix' vertrek te horen, keer op keer. Ze stellen hem vragen, ze willen bijzonderheden horen. Degenen met kinderen die al weg zijn, kennen dit verhaal, of in een andere vorm. Dat het die ochtend warm en broeierig was. Dat ze in de dansaal van het Grosvenor Hotel stonden en hij zich op een knie had laten zakken toen het tijd was om te gaan. Dat Beatrix had geknikt bij zijn laatste woorden, haar gezichtje naar hem toe gekeerd en haar borst hoog opgezet. Dat ze vastberaden had gekeken en niet had gehuild, al had hij tranen in haar ogen zien opwellen.

Maar een dag later kon hij zich niet precies herinneren wat hij had gezegd toen hij geknield voor haar zat. Heimelijk ongerust dat hij was vergeten te zeggen wat het belangrijkste was. Ondertussen vertelt hij tegen iedereen in de pub dat ze zo'n kraan was. Mijn dappere elfjarige meisje. Hij verzint de dingen die ze tegen elkaar zouden hebben gezegd. En hij verzwijgt dat hij en Millie zich zo lang mogelijk goed hielden, maar dat ze Beatrix achterlieten en zich een weg door de menigte baanden voordat hij er echt klaar voor was. Hij denkt dat hij er nooit klaar voor was geweest.

In de terugkerende droom loopt hij de zee in, met al zijn kleren nog aan, en de stof wordt zwaar. Hij duwt de golven

opzij als hij verder waadt en bevindt zich dan opeens weer in die danszaal, waar hij weggaat als de anderen arriveren, hun schouders schampen, hij probeert niet naar de gezichten van die binnenkomende ouders te staren, wetende dat zijn blik die van hen weerspiegelt, geschokt dat ze hier zijn, besloten hebben hun kinderen naar verre oorden te sturen. Alleen, naar de overkant van de oceaan. Pas buiten, op de straat voor het Grosvenor, waar de lucht zwaar was onder het drukkende grijze wolkendek, begon Millie te huilen en ze smeekte hem terug te gaan om hun dochter te halen. Hij had haar hand vastgehouden en haar meegetrokken. In zijn droom steekt hij zijn handen uit, tastend, reikend naar het schip waar ze nu aan boord is, om het te keren. Van koers te laten veranderen, terug naar huis. Opnieuw steekt hij zijn handen uit, nu in de hoop het land aan te kunnen raken waar ze zal gaan wonen.

Het verhaal dat hij de mannen vertelt, is maar de halve waarheid. Beatrix hilde wel, ze hield hem vast, haar armen stevig om zijn middel geklemd. Ze gaf Millie de schuld dat ze werd weggestuurd en weigerde afscheid van haar te nemen, in de vierentwintig uur tussen het moment dat ze het haar vertelden en het moment van haar vertrek was ze boos op haar geweest. Terwijl het eigenlijk Reginald was die erop had aangestuurd, wetende dat de bommen steeds dichterbij kwamen, dat er geen enkele manier was om haar, of wie dan ook, te beschermen. Zijn oudste broer had in de vorige oorlog gevochten, dus hij wist wat hun boven het hoofd hing. De oorlog had een lange schaduw over zijn kindertijd geworpen. Daar had hij ondervonden waar de randen van de angst waren. Hij en Millie stonden voor een onmogelijke keus. Beter als ze naar Amerika gaat, dacht hij, waar de tengels van de oorlog haar mogelijk niet zouden raken. Maar hij vertelde haar nooit dat hij Millie ertoe had gedwongen. Hij liet haar geloven dat het Millies keus was geweest.

Millie

1940—1941—1942—1943—1944—1945

Het lukt Millie niet aan de razernij te ontkomen. Eerst was Beatrix kwaad op haar dat ze op haar vertrek had aangedrongen, toen Millie zelf op Reg, omdat hij niet boog voor haar smeekbeden. ‘Laat me met haar meegaan,’ zei ze. En later, rond middernacht, toen ze geen van beiden sliepen of elkaar aanraakten, naar het plafond staarden: ‘Laat haar blijven. We hebben schuilkelders, de ondergrondse. We kunnen naar mijn ouders in de provincie. Bij mij is ze veilig,’ fluisterde ze aldoor. *Bij mij is ze veilig.* Maar Regs besluit stond vast.

Ze had het niet achter zichzelf gezocht, die woede. Emotioneel, ja. Koppig, zeker. Maar nu is ze in de greep van de wroeging en de razernij. Ze kan zich niet voorstellen dat ze het Reg ooit zal vergeven. Ze weet dat ze het zichzelf nooit zal vergeven. Steeds weer duikt het beeld van de danszaal in haar hoofd op, die laatste momenten, de warmte van haar dochters wang.

Ze spelde het etiket dat de man haar gaf op Beatrix’ borst. Het was een warme dag maar Millies vingers waren ijskoud, en ze bleef in haar handen wrijven, een hele tijd, voor ze de pin door de stof van Beatrix’ jurk kon steken. Er stond een lang nummer op het etiket, het was toegevoegd aan de naam, en Millie prentte het in haar geheugen, overtuigd dat ze het voor altijd moest onthouden. Ze dacht dat het misschien de enige manier was om haar meisje ooit op te sporen. Op weg

naar huis kreeg ze de zenuwen of het laatste cijfer een drie was of een zes.

De avond ervoor had Millie Beatrix' haar gewassen en geknipt in hun kleine keukentje, met een handdoek over de vloer uitgespreid. Beatrix was in haar ondergoed. Millie borstelde het natte haar voor ze het knipte, vol bewondering voor de weelderige dikke lokken die bijna tot onderaan Beatrix' rug hingen. Op het moment dat ze Beatrix omdraaide om het haar van voren te kammen, viel het haar voor het eerst op dat ze al borstjes kreeg, en ze realiseerde zich dat ze de volgende keer dat ze haar zag zou zijn veranderd. Ze zou geen meisje meer zijn. En de woede laaide weer op, maar nu zat die in haar handen, dus zonder nadenken knipte ze haar dochters haar af, tot net onder de kaaklijn, zware strengen vielen op de grond, de schaar sneed, de witte handdoek kleurde bruin, Beatrix snikte. Ze knipte de dikke donkere pony in een strenge lijn tot halverwege haar voorhoofd. Hetzelfde kapsel dat ze haar om de drie weken als klein meisje had gegeven.

Nu kan ze de slaap niet vatten. Ze ligt in Beatrix' bed, opgerold tot een balletje. Ze probeert zich een beeld te vormen van haar dochter, ergens midden op de Atlantische Oceaan. Heeft ze honger? Is ze alleen? Wat moet ze bang zijn voor het diepe water dat rondom het schip kolkte. De woeste golven. De weidse zee. Millie ruikt aan een krul van het haar, bewaard in een enveloppe van pergaminpapier en weggestopt in het hart van haar boek.

Beatrix

1940—1941—1942—1943—1944—1945

Beatrix gruwet van haar nieuwe kapsel. Ze lijkt wel een klein kindje. Ze grijpt naar haar haar maar voelt haar nek. De meisjes in de kajuit delen een handspiegeltje dat een van hen in haar hutkoffer heeft meegenomen. Beatrix strijkt de pony van haar voorhoofd, met water en spuug, en vervloekt ondertussen haar moeder luidkeels, tot hilariteit van de jongste meisjes.

De dagen zijn gevuld. Ze kleden zich aan, sjoeren elkaars kurken zwemvesten vast en gaan op pad voor het ontbijt, waar ze chocolade-ijs mogen eten. Ze rennen in groepjes van de ene kant van het schip naar de andere. Beatrix houdt zich altijd stijf aan de reling vast en blijft, als het even kan, ver bij de rand vandaan. Het schip vaart zelden in een rechte lijn, laverend tussen zilverkleurige ijsbergen die glinsteren in de zon. Er is ook een roedel jongens, maar die zijn wilder dan de meisjes en Beatrix vermijdt ze meestal. Er zijn ook gesuikerde koekjes bij de thee, groter dan hun handen. Het overgeven is sterk afgenomen. De eerste dagen braakten ze allemaal in de kleine gootsteen, in de afvalbak, in koffiekannen. Soms, als Beatrix de slaap niet kan vatten, als het kleintje in het bed onder haar snuft, gaat ze aan dek om naar de sterren te kijken. Ze wikkelt zich in haar deken en nestelt zich op een van de ligstoelen, ver van de rand. Het is koud en donker en toch kijkt ze naar misschien wel een van de mooiste dingen die ze ooit

heeft gezien. Ze kon het zich niet voorstellen, een hemel zo vol, zo levend. Nooit eerder had ze beseft hoe diep de hemel was. De lucht zo zuiver. Ze vraagt zich af of ze ooit Amerika zal bereiken. Het is alsof ze hier blijven hangen, al beweegt het schip voorwaarts. Ze vragen elkaar wat er zal gebeuren als de oorlog eindigt terwijl ze op volle zee zijn. Draaien ze dan om en varen ze terug? Hoe komen hun ouders dat te weten?

Aanvankelijk was Beatrix nog bang. De verduisterde trein volgestouwd met kinderen. De begeleider zong 'There'll Always Be an England', zwaaiend met een Brits vlaggetje. De rijen met stretchers in de vishal van Liverpool. Het enorme schip, bedekt met een laag zwarte teer. De gang die bij elke stap deinde. Ze waren allemaal stil en angstig, niet zeker wie ze konden vertrouwen. Bijna alle meisjes moesten huilen. Beatrix hield zich groot. Papa had gezegd dat ze dapper moest zijn.

Het is nog maar een paar dagen geleden, toch staat het afscheid haar niet meer duidelijk voor de geest. Het is vergruisd. Beatrix ziet zichzelf in kleermakerszit op de vloer in haar kamer, ze weigert haar moeder te helpen die haar spullen in een koffertje stopt. Jurken opgevouwen in drieën, sokken tot balletjes opgerold, de tere bloemetjessjaal erbovenop, het cadeau voor de mevrouw in Amerika. Beatrix ziet haar vaders handen. De loszittende trouwring om zijn vinger als hij een handjevol foto's in een zijvakje doet, als hij de riemen om de koffer stevig aantrekt. Het gehaakte kleedje met roze en blauwe bloemen, altijd naast haar bed, de vlek op de punt die op een hondenkop leek. De onbekende geur van pannenkoeken, suiker bij de burens geleend om het laatste ontbijt bijzonder te maken.

Een maand daarvoor had haar moeder haar bij thuiskomst alleen in de flat aangetroffen, op de vloer van de huiskamer, patience aan het spelen met een gasmasker op haar gezicht. Ze was het gaan dragen als ze alleen thuis was. Ze vond het

gevoel afstotelijk, en ook de geur, als een asfaltweg in de zomer. De jongens op school zetten het op in de pauze, zaten elkaar achterna op het schoolplein, hun malle geknor gesmoord door de maskers. Maar Beatrix wist dat het haar leven kon redden. Haar oom was in de vorige oorlog verbrand, hele rivieren van donkerroze vlees vertakten zich over zijn armen. Haar moeder liet de boodschappen uit haar handen vallen toen ze haar zag, een kostbaar ei brak in stukken op de houten vloer. Ze weet dat haar moeder op dat moment besloot dat Beatrix niet kon blijven.

Haar herinneringen aan de danszaal zijn aan het vervagen. 's Avonds laat komen ze in flarden voorbij. De grote letters van het alfabet op de muren van de ruimte. Een donker balkon met volwassenen die naar beneden keken en wuifden. Een snikkende vrouw. Vreemde Amerikaanse accenten.

De ruggen van haar ouders die zich hadden omgedraaid. Haar vaders hand op haar moeders schouder. De ladder in de kous van haar moeder.

Beatrix

1940—1941—1942—1943—1944—1945

In de haven van Boston is Beatrix alleen. Iedereen is al opgehaald. Het is erg warm, zelfs op dit vroege uur, en de maan is in krijt op de lichtblauwe hemel gekalkt. Beatrix heeft haar lievelingsjurk aan, rode wol met een witte kraag en de mouwen afgezet met een biesje. De jurk was een weloverwogen keus, haar moeder had gezegd dat ze er op haar best moest uitzien, maar het is de verkeerde voor deze dag, het zweet druipt van haar nek over haar rug.

De vrouw die de andere kinderen met hun pleeggezinnen verenigde, kijkt onophoudelijk op haar horloge en op haar klembord. ‘De Gregory’s,’ zegt ze telkens, en elke keer klinkt ze vinniger. ‘Dat is toch hun achternaam?’ Beatrix knikt. De zon kruipt naar boven, verstopt zich achter een wolk, Beatrix verplaatst haar gewicht van haar ene voet naar haar andere. Ze raakt het etiket aan dat ze sinds haar vertrek uit Londen elke ochtend heeft opgespeld. De randen beginnen te slijten.

Beatrix heeft het gevoel dat ze haar thuisland jaren geleden achter zich heeft gelaten, alsof het meisje dat ze daar was hemelsbreed verschilt met het meisje dat hier staat. Er is intussen veel gebeurd, al was het toch binnen een tijdsbestek van twee weken; het lijkt meer op iets uit een boek, iets wat een ander is overkomen. Aanmeren in Canada en afscheid nemen van het merendeel van haar nieuwe vriendjes. Nog een treinreis en dan een kleine veerboot die door woeste golven stampet.

Eindelijk kalm water als ze de haven van Boston binnenvaren. Op een klein eilandje, drie jonge kinderen blootsvoets op een steiger, met vishengels, zwaaiend als de veerboot passeert. Welkom in Amerika, dacht Beatrix.

Ze tuurt naar de grond of haar gasmasker en haar koffer nog aan haar voeten staan, en als ze opkijkt, staat er een jongen voor haar. Het is bijna alsof ze hem op wilskracht tevoorschijn heeft getoverd. Hij is langer dan zij, zijn blonde krulhaar is zo lang dat het bijna tot op zijn schouders hangt. Hij heft zijn hand om zijn ogen af te schermen tegen de zon. Dit is William, denkt ze, weet ze zeker. Ze hadden een brief ontvangen met beschrijvingen van het huis, van het gezin, en Beatrix heeft de brief elke avond op de boot gelezen. Ze kent passages uit haar hoofd. Gerald, de jongste, is net negen geworden, William is dertien. Slimmer dan goed voor hem is, had Mrs. Gregory geschreven. Wil later honkbalspeler worden. Beatrix dacht dat hij niet zo lang zou zijn, en bruin haar en groene ogen zou hebben. Maar toch, dit moest hem zijn.

‘Beatrix,’ zegt hij. Zijn stem is lager dan ze had verwacht. Hij glimlacht bijna.

Ze knikt en dan stormt een andere jongen op haar af, met blozende wangen, een scheve spontane grijns, roodgoud haar glanzend in de zon. Dat moet vrijwel zeker Gerald zijn.

‘Jij bent Beatrix, hè?’ vraagt hij. ‘Dat moet wel, ik weet het zeker.’

‘Ja,’ antwoordt ze lachend, eindelijk lachend, want zijn accent is grappig en zijn sproeten zijn overal en hij is een volbloed Amerikaanse jongen.